

LA TORRE DEL CAP DE L'ALJUB: QUATRE SEGLES EN LA HISTÒRIA DE SANTA POLA

ALFRED GARCIA I MAS
FRANCISCO REQUENA AMORAGA

1. INTRODUCCIÓ

Al llarg de la baixa edat mitjana, en el sector costaner comprés entre Alacant i el cap de Cerver, l'únic punt dotat de les condicions naturals adequades per a la realització d'alguns intercanvis comercials i per a canalitzar l'explotació econòmica de la zona, va ser el port del cap de l'Aljub, situat a l'actual Santa Pola. La importància d'aquest lloc, constatada ja en documents de l'època, va continuar encara en temps posteriors, com el segle XVI, quan el desenvolupament de la tècnica naval i l'augment del calat de les embarcacions imposava, fins i tot, condicions més rigoroses; sobre això, cal destacar el testimoni del síndic de la vila d'Elx, que l'any 1557 manifestava *"que lo dit port del cap de l'Aljub és molt segur per a renllir-se e amparar-se en aquell vanchs de remes e altres qualsevol bexells, e a esta causa bénen en lo dit port axí per fortuna de mar com per altres causes que solen e acostumen de occurir"*.¹

No obstant això, el desenvolupament econòmic de la zona va provocar com a conseqüència inevitable l'aparició de l'activitat dels corsaris, sobretot a partir de la conquesta cristiana el 1243, moment en què comencen a proliferar al nostre litoral les galiotes i d'altres navilis pirates musulmans, atrets per l'activitat pesquera que ja es desenvolupava en aquestes costes i en les aigües pròximes a l'illa Plana, cosa que va fer necessària la construcció al port del cap de l'Aljub d'una torre que servira com a refugi contra aquests visitants no desitjats i que proporcionara, alhora, un lloc de vigilància des del qual pre-

¹ Arxiu Municipal d'Elx (AME), Llig. H 39, document núm. 24. "Tresllat dels articles los quals an d'ésser interrogats los testimonis produïdors per los síndichs de la vila d'Elig sobre el port del cap de l'Aljub", 29 de gener de 1557.

venir la seua rapacitat, prenent com a base per al funcionament d'aquest aparat preventiu l'antic sistema musulmà del ribat, consistent en l'establiment de cossos de guàrdia i senyals (denominades *alimares*), separades per una distància convenient per a poder comunicar-se a primera vista; amb aquest sistema s'avisava dels atacs que s'hi produïen, bé encenent fogueres, si era de nit, o a través d'alimares, si l'avis era de dia, de manera que la notícia passava de torre en torre al llarg de tota la costa.² Prop d'aquesta torre, d'altres anelles importants dins de la cadena preventiva eren la torre Atalaiola, la primera notícia coneguda de la qual data del maig de 1440,³ i la torre del cap de Cerver, pròxima a Torrevella.

2. HISTÒRIA I VICISSITUDS DE LA TORRE DEL CAP DE L'ALJUB

Encara que no coneixem amb exactitud la data de construcció, hem de desmitificar l'any 1337, citat per nombrosos autors com el de la fabricació, basant-nos en l'existència de documents anteriors relatius a la torre. La primera notícia que en tenim data del 8 de febrer de 1284; quan la zona sud de l'actual província d'Alacant encara es trobava sota el domini castellà, un privilegi expedit a Huete per l'infant En Joan permetia als veïns d'Elx vendre aliments al port sense que l'alcaid de la torre ho poguera prohibir.⁴ Anys més tard, el 1304, el rei d'Aragó Jaume II va encomanar l'alcaidia de la torre a Mateu de Castellsent, sota el règim de *domo plana*, sense salari, però li va concedir el rendiment produït per l'alqueria de Benicreixent.⁵ Així mateix, tenim notícies de la seua concessió cinc anys després a Alfons Guillem, amb caràcter vitalici i amb un salari de 700 sous.⁶

Cap a 1316 l'estat general de la torre degué haver-se deteriorat tant com per a justificar la realització d'obres en l'edifici, en el mas annex i en les botigues del port.⁷ Sobre això és interessant constatar ja l'existència d'aquestes dependències, vitals per al refugi dels pescadors de la zona, les quals van formar amb la torre un binomi pràcticament indivisible al llarg dels anys. Aquestes obres de restauració no degueren ser excessivament importants, ja que l'any 1324 les reparacions tornaren a iniciar-se, en aquesta ocasió amb unes despeses molt més importants, que van arribar als 1.100 sous.

L'any 1361 la reina Elionor va ordenar que s'hi iniciaren unes noves obres, aquesta vegada de reconstrucció a causa d'un atac castellà esdevingut uns mesos abans, que havia deixat la torre, segons les referències de Maria Teresa Ferrer i Mallol,⁸ destruïda parcialment.

² A. Gamir Sandoval, *Organización de la defensa de la costa del reino de Granada desde su reconquista hasta finales del siglo XVI*, p. 9 i ss.

³ AME, *Llibre de Consells*, núm. 12, 1 maig de 1440.

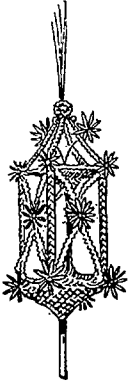
⁴ AME, *Índice de los documentos que se conservan en el archivo de Elche*, vol. I, any 1871. *Libro intitulado Privilegios*, full 32 v. Citat per P. Ibarra i Ruiz, *Cuestión de término para Santa Pola*, p. 10.

⁵ Mª Teresa Ferrer i Mallol, "La tinença a costum d'Espanya en els castells de la frontera meridional valenciana (segle XIV)", *Miscel·lània de textos medievals*, núm. 4, Barcelona, 1988, p. 25.

⁶ *Ibidem*, ps. 16-25.

⁷ *Ibidem*, p. 35.

⁸ *Ibidem*, p. 35.

Aquests treballs ens donen una idea clara de la importància que va tenir la torre a l'hora de defensar el port del cap de l'Aljub de les escomeses dels corsaris de qualsevol tipus i protegir els pescadors i els comerciants que treballaven en aquesta zona. No obstant això, l'activitat dels alcaïds de la torre no sempre va estar en consonància amb l'important paper defensiu que exercia. Així, el 9 de novembre de 1379 el Consell de la vila d'Elx va decidir escriure a la comtessa d'Exèrica i de Luna, esposa de l'infant Martí, per a queixar-se de la mala guarda que l'alcaïd feia en la torre, ja que la deixava abandonada durant la major part de l'any i únicament s'hi estava dos mesos, quan hi anaven els pescadors per a especular amb ells i vendre-los vi i d'altres viandes. Si són certes aquestes acusacions, no ens ha d'estranyar gens que el Consell sol·licitara de la comtessa el nomenament d'un altre alcaïd que es quedara al seu lloc i no abandonara la torre, i que fóra sa dels seus membres, ja que l'alcaïd que hi havia es trobava notablement incapacitat de les cames.⁹

Aquestes queixes es tornaren a repetir el 25 de març de 1382, quan el Consell va escriure de nou a la senyora comtessa per a informar-la que "*la torre del cap de l'Aljub del vostre port de la mar està en rohina e desabitada la mayor part de l'any per en Thomàs Verdú et al qual li a avets acomanat no y està sinó partida de l'yvern mentres los pecadors y estan*".¹⁰ Van sol·licitar que la torre fóra guardada en consideració del descrèdit que suposava per a la comtessa i pel perill potencial dels moros del raval d'Elx, si decidien embarcar-se; suplicaven, per tant, la presència d'un alcaïd veí d'Elx que no abandonara la torre i, si era forçat a fer-ho, que fóra substituït per un lloctinent. No obstant això, no va ser aquesta l'única controvèrsia esdevinguda en la torre durant l'alcaïdia de l'esmentat Tomàs Verdú, ja que l'infant Martí va ordenar al batle d'Elx durant el mateix any de 1382 que no eximira Verdú de les seues obligacions fins a cobrar els diners destinats a reparar el mas i els drets de l'aigua. Altres notícies posteriors ens informen que l'alcaïd avançà els diners de la seua butxaca i va acabar fent les obres al mas.¹¹

Dos anys més tard, el 4 d'abril de 1384, una galiota de moros va arribar prop de la torre i la va sotmetre a un dur atac; tan sols l'arribada providencial dels auxilis enviats per la vila d'Elx van impedir la captura dels guardes.¹² La reparació dels desperfectes provocats es va fer el mateix any per ordre de l'infant Martí; aquestes millores van consistir en la construcció d'un nou pis, la col·locació d'un matacà sobre la porta i el tancament d'un portell que hi havia al mas.¹³

El 31 de maig de 1401 el Consell de la vila d'Elx va rebre la notícia que un navili pirata havia ancorat al port del cap de l'Aljub.¹⁴ Tot

⁹ AME, *Llibre de Consells*, núm. 1, 9 de novembre de 1379.

¹⁰ AME, *Llibre de Consells*, núm. 1, 25 de març de 1382.

¹¹ Mª Teresa Ferrer, *op. cit.*, ps. 14 i 35.

¹² AME, *Llibre de Consells*, núm. 1, 4 d'abril de 1384. Citat també per J. Hinojosa Montalvo, "El cap de l'Aljub, puerto medieval de Elche", *Annals de la Universitat de les Illes Balears*, 1989, p. 314.

¹³ Mª Teresa Ferrer, *op. cit.*, p. 35.

¹⁴ AME, *Llibre de Consells*, núm. 2, 31 de maig de 1401.

seguit van disposar l'eixida d'una companyia cap a aquell lloc per a prevenir qualsevol atac, però no tenim cap informació sobre danys al port o a la torre. Una cosa semblant, tot i que en aquesta ocasió sí que estem informats sobre l'existència de danys, s'esdevingué el 20 d'octubre de 1424, quan el comte de Dénia va arribar a la torre i es va apoderar del seu alcaid, Antoni Salat, i d'altres béns i propietats d'alguns veïns d'Elx, sense que les gestions fetes pel Consell de la vila pogueren aconseguir-ne l'alliberament.¹⁵

A més d'aquestes accions aïllades, la pressió del cors musulmà degué ser suficientment intensa com perquè el 12 de febrer de 1427 el Consell aprovara la realització de noves obres en la torre i que uns mesos després, el 17 de desembre, un veí d'Alacant, anomenat Bartomeu Vidal, proposara la construcció d'una torre a l'illa de Santa Pola per tal de "*squivar moltes morts e cativeris que fan moros venint per la mar en fustes contra crestians*".¹⁶

Tanmateix, la torre no va arribar a construir-s'hi,¹⁷ però les reparacions fetes en la talaia del port van demostrar la conveniència de fer-ho, quan tres anys més tard, el 1430, el governador Maça de Liçama va enviar una carta al Consell d'Elx per a advertir-los de la presència de l'esquadra castellana, que havia sigut vista en aigües de Cullera i més tard de la Vila Joiosa, i davant la possibilitat que arribaren a aquesta part de la costa va ordenar la presència de deu o dotze homes per a defensar la torre del cap de l'Aljub.¹⁸ L'amenaça castellana va estar latent durant els anys següents i va obligar a fer-hi noves obres els anys 1436 i 1437; durant aquest últim any tenim notícies de la seua presència en aquestes costes i al setembre de 1439 tropes castellanques desembarcades van atacar el port i la torre.¹⁹ Com a conseqüència d'aquests atacs, el Consell de la vila d'Elx va haver d'aprovar unes noves reparacions en la torre, consistents a col·locar una "*cuperta de volta*"²⁰ i una porta nova, per a millorar la capacitat defensiva de l'edifici, com veiem, prou castigat per les contínues incursions enemigues.

Les incursions van continuar l'any següent, però el Consell hi va respondre amb les prevencions de costum, que va haver de repetir cada any fins a l'atac castellà de 1448, durant el qual van ser incendiades les botigues del port i va ser necessari l'enviament de 100 homes per a la defensa de la torre.²¹ Els desperfectes d'aquest últim atac van ser reparats el 1449, però els materials utilitzats no degueren ser els més adequats, ja que l'any següent els jurats de la vila d'Elx se'n queixaven de la mala qualitat;²² i un any més tard encara paraven sobre la necessitat d'armar convenientment la torre i de reparar la porta d'accés al mas.²³

¹⁵ AME, *Llibre de Consells*, núm. 5, 20 d'octubre de 1424. Citat també per J. Hinojosa, *op. cit.*, p. 314.

¹⁶ AME, *Llibre de Consells*, núm. 6, 12 de febrer i 17 de desembre de 1427.

¹⁷ F. Requena Amoraga, *La defensa de las costas valencianas en la época de los Austrias*, memòria de llicenciatura inèdita, Universitat d'Alacant, 1990, p. 322.

¹⁸ AME, *Llibre de Consells*, núm. 7, 15 de setembre de 1430.

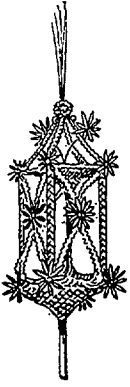
¹⁹ AME, *Llibre de Consells*, núm. 11, 20 de setembre de 1439.

²⁰ AME, *Llibre de Consells*, núm. 11, 13 de desembre de 1439.

²¹ A. García Mas, *El puerto de Santa Pola*, Santa Pola, Ajuntament, 1990, p. 27.

²² AME, *Llibre de Consells*, núm. 14, 1 d'agost de 1450.

²³ AME, *Llibre de Consells*, núm. 14, 13 de febrer de 1452.

El 30 de juny de 1452 va ser nomenat alcaid de la torre Alfons Roiç, que va prendre possessió del càrrec tres dies més tard; amb motiu d'aquest acte es va procedir a l'elaboració d'un inventari complet dels efectes i de les armes que hi havia a la torre (vegeu document I).²⁴

Després d'un nou atac perpetrat el 1457,²⁵ es va procedir l'any 1464 a la reconstrucció de diversos elements de la torre.²⁶ No tenim cap informació de noves obres fins a l'última dècada del segle, moment en què el Consell de la vila d'Elx va acordar pagar “setze sous huit diners que paga a Pere Gonzàlvez, les quals aquell havia pagat a un moro d'Asp per dos dotzenes e miga de fusta [...] per cubrir les botigues de la torre del port”.²⁷ Tres dies més tard el Consell va ordenar nous pagaments per onze cafissos de calç per a l'obra del mas i les botigues, tretze sous per a una porta de fusta amb claus i argolles destinada a l'entrada de la torre, setanta-tres sous i nou diners a Jaume de la Torre i a Andreu Garcia per l'import de les obres de reparació anteriors, i finalment setze sous a Miquel Ferrer per onze cafissos de calç i arena destinats a la mateixa obra.²⁸ Aquestes obres degueren dilatar-se al llarg dels anys següents, ja que el 26 de setembre de 1493 tornem a trobar noves ordres de pagament lliurades pel Consell en benefici de certs particulars; els més importants van ser el de noranta sous donat per trenta cafissos de calç per a les reparacions del mas i de l'església, i el de set sous donats a un moro de la vila per un “pastell” per a la porta del mas.²⁹

Aquest degué ser, a grans trets, l'estat en què va arribar la torre a les primeries del segle XVI, moment en què, com sabem, la totalitat de la costa mediterrània espanyola va assistir a un augment espectacular de l'activitat dels corsaris berberiscos, a causa, en bona part, de les incursions que els germans Barba-rossa van protagonitzar a partir de 1516 des de la seua base d'operacions al port d'Alger.³⁰ El més famós dels dos, Hayr al-Dîn, va canonejar la torre durant un dels nombrosos atacs que va fer per aquesta costa.³¹

Episodis com l'anterior van inclinar el duc de Maqueda, marquès d'Elx i, per tant, senyor del Lloc Nou de Santa Pola, a pensar que possiblement la torre no era ja el millor mitjà per a la defensa i la protecció del port, raó per la qual va ordenar la construcció del castell de Santa Pola i adossar en un cantó d'aquest la torre del cap de l'Aljub; circumstància que va posar de relleu. l'any 1575 el virrei Vespasià Gonzaga Coloma, no sense indicar que la torre es mantenia encara en servei com a element independent de la fortalesa.³² No obstant això, els temps futurs van demostrar que per raons tècniques i d'estratègia militar aquesta inclusió no havia estat tan afortunada com semblava

²⁴ AME, *Llibre de Consells*, núm. 14, 30 de juny i 3 juliol de 1452.

²⁵ AME, *Llibre de Consells*, núm. 15, 1 de setembre de 1457.

²⁶ AME, *Llibre de Consells*, núm. 16, 15 de gener de 1464.

²⁷ AME, *Llibre de Consells*, núm. 19, 27 de maig de 1490.

²⁸ AME, *Llibre de Consells*, núm. 19, 31 de maig de 1490.

²⁹ AME, *Llibre de Consells*, núm. 20, 26 de setembre de 1493.

³⁰ F. Roquena, *op. cit.*, p. 48.

³¹ Arxiu General de Simancas (AGS), *Guerra y Marina*, núm. 79, full 102. “Relación de don Vespasiano Gonzaga Coloma sobre los castillos y fortalezas de la costa de poniente”, 7 de setembre de 1575. Citat per F. Roquena, *op. cit.*, p. 319.

³² AGS, *Guerra y Marina*, núm. 79, full 102. “Relación de don Vespasiano Gonzaga Coloma sobre los castillos y fortalezas de la costa de poniente”, 7 de setembre de 1575. Citat per F. Roquena, *op. cit.*, p. 319.

en un principi, i cap a 1595 l'arquitecte Jerònim Muñoz va informar sobre l'enderrocament de la torre en temps passats, tot i que sense especificar-ne la data concreta.³³

3. ELS ALCAIDS DE LA TORRE

Com tota fortalesa de segon ordre, la tinença de la torre del cap de l'Aljub es reglamentava sota el règim de *domo plana*, segons el qual, com ens explica Ferrer i Mallol, la prestació de jurament i d'homenatge no es feia directament davant del rei, sinó a través d'un intermediari, que podia ser un representant reial en una determinada ciutat, vila o governació, i a més a més les obligacions militars de l'alcaid eren menors. Així, Bertomeu Julià, designat alcaid el 1371, va prestar el jurament davant el batle de la vila d'Elx,³⁴ circumstància que es va repetir dos anys més tard, quan el seu successor en l'alcaidia, Nicolau Ermengol, va acudir novament a la vila d'Elx per a repetir el ceremonial davant el batle.³⁵

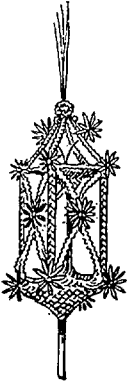
Encara que la informació sobre la identitat dels alcaids al llarg d'aquests segles és escassa i forçosament fragmentària, s'ha pogut confeccionar la llista d'aquests alcaids gràcies a la informació treta de les obres de Maria Teresa Ferrer i Mallol i de José Hinojosa Montalvo i a les aportacions dels llibres de Consells de l'Arxiu Municipal d'Elx:

ANY DE CONCESSIÓ	NOM DE L'ALCAID
1304	Mateu de Castellsent
1309	Alfons Guillén
1361	Mateu Puig de Puig Cerdà
1371	Bertomeu Julià
1373	Nicolau Ermengol
1377	Bertomeu Sant Celoni
1382	Tomàs de Verdú
1384	Domingo Quirant
1401	Domingo Bellot
1406	Pere Esteban
1424	Antoni Salat
1427	Jaume Sant Celoni
1437	Sancho López
1440	Bertomeu Samella
1449	Andreu Pascual
1452	Alfons Roiç (vegeu document II)

³³ AGS, *Guerra y Marina*, núm. 79. Citat també per A. Garcia i Mª José Sánchez, *op. cit.*, p. 16.

³⁴ Mª Teresa Ferrer, *op. cit.*, p. 13.

³⁵ *Ibidem*, p. 13.

4. A L'OMBRA DE LA TORRE: L'ACTIVITAT ECONÒMICA AL PORT DEL CAP DE L'ALJUB

Com ja hem comentat adés, l'activitat pesquera i comercial en aquesta zona va ser prou intensa durant la baixa edat mitjana. En aquest sentit, hi ha notícies abundants al llarg de tot el segle XIV sobre el moviment mercantil i pesquer, que cap a 1381 degué ser tan important com perquè el procurador general del regne de València, Joan Rosesvalls, concedira una sentència que permetia als veïns d'Elx embarcar i desembarcar les seues mercaderies en aquest port,³⁶ sentència que es va complementar amb una altra concedida el 25 de març de l'any següent, que hi permetia la venda de pa i de vi.³⁷

Pel que fa a l'activitat pesquera, degué ser particularment important en les aigües pròximes a l'illa Plana, tal com ho confirma el mateix Consell de la vila d'Elx, el 20 de març de 1401, quan va ordenar que el peix que s'hi capturara fóra descarregat davant de la torre i no en cap altre lloc, hi havien d'anar també els traginers que abastien d'aquest producte la vila d'Elx.³⁸ Sens dubte, la provisió no degué ser molt ben rebuda pels pescadors que acudien a aquelles aigües procedents de la ciutat d'Alacant, que segurament intentarien burlar en més d'una ocasió aquesta ordre, raó per la qual va haver de ser ratificada successivament durant els anys 1402, 1427 i 1434.³⁹ En relació amb això, el 7 de febrer de 1417 el Consell de la vila d'Elx va rebre la proposta per part d'alguns pescadors de la vila de crear una pesquera al costat de la torre "*d'on les gents que aquí pescarien en la mar porien tirar de terra, de què-s seguiria gran profit e honor a la dita vila*".⁴⁰ La finalitat que perseguia la vila d'Elx amb tot això era la de mantenir perfectament avituallada la població i evitar tan com fóra possible els abusos. En aquest sentit, és summament expressiva la provisió formulada el 25 de febrer de 1453, segons la qual "*hordena lo dit Consell que l'alcayt de la torre del port, lo peix que pescarà que sia de playa, sia venut en la present Quaresma a preu de quatre dinés la lliura*".⁴¹ Circumstància que ens indica que ja existia la pesquera de platja o bol i que funcionava regularment.

No obstant això, el creixent auge econòmic d'aquesta zona va suscitar des de principis del segle XV les protestes de la ciutat d'Alacant, que pretenia acaparar, per a benefici propi, tot el tràfic mercantil de càrrega i descàrrega al port. Per això Alacant va interposar diversos plets contra la vila d'Elx, argumentant que el rei Alfons havia atorgat una provisió per la qual prohibia als forasters fer faenes d'embarcament i desembarcament a través del port de Santa Pola, sota grans penes, i que aquesta activitat estava reservada únicament per als veïns d'Elx i Crevillent. Sembla que la ciutat d'Alacant va

³⁶ A. García Mas, *El puerto de Santa Pola*, p. 29.

³⁷ AME, *Llibre de Consells*, núm. 1, 25 de març de 1382.

³⁸ AME, *Llibre de Consells*, núm. 2, 20 de març de 1401.

³⁹ A. García Mas, *El puerto de Santa Pola*, p. 28.

⁴⁰ AME, *Llibre de Consells*, núm. 3, 7 de febrer de 1417.

⁴¹ AME, *Llibre de Consells*, núm. 14, 25 de febrer de 1452.

guanyar inicialment el plet, segons la sentència del 24 de novembre de 1437, tot i que després va ser revocada pel mateix rei el 14 de gener de 1438, quan va concedir “*que totes e qualsevols persones puxen cargar en lo dit port totes e qualsevols mercaderies e robes de qualsevols parts que sien*”.⁴²

En aquest sentit, és curiós comprovar que la vila d’Elx, en aplicació d’uns usos reglamentats i alhora basats en el costum, exigia als moros del raval de Sant Joan que contribuïren amb la tercera part de les despeses produïdes en el litigi amb Alacant.⁴³

Ja en el segle XVI, el rei Ferran el Catòlic va haver de ratificar la sentència anterior amb una altra atorgada a Toledo el 20 de maig de 1502, que permetia als veïns d’Elx carregar i descarregar lliurement els seus productes al port. No obstant això, com que van persistir les dificultats interposades per la ciutat d’Alacant, va ser necessari que el subrogat de governador de la ciutat d’Oriola, mossén Diego Soler, ordenara a la ciutat d’Alacant que, sota pena de 1.000 florins, no perturbara la vila d’Elx en els seus drets de càrrega i descàrrega al port del cap de l’Aljub.⁴⁴

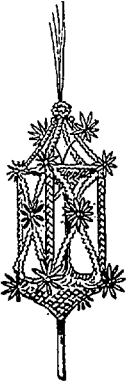
Així doncs, el binomi torre-mas i posteriorment la fortalesa van exercir un paper d’especial importància en la protecció d’aquesta activitat econòmica i de totes les instal·lacions portuàries. Davant la gran escalada, ja comentada, que la pirateria i el cors berberisc van experimentar des de principis del segle XVI, la torre es va convertir en el principal baluard preventiu amb què comptava aquest sector costaner, va permetre albirar l’arribada d’enemics amb l’antelació suficient com per a organitzar la defensa eventual i es va convertir en el refugi habitual de la gent de mar, “*hon hordinàriament habiten e stan pescadors, mariners e altra gent, així per a pescar com encara per a aprofitar-se de les coses de la serra del dit port e del camp circumstan a la dita torre e cortijo*”. L’edifici de la torre, igual que més tard la fortalesa, esdevingué l’element quotidià i tranquil·litzador per als comerciants i per als pescadors assentats allí, els quals van constituir l’embrió de l’actual Santa Pola. Amb el temps es van acostumar al fet que l’horari de les faenes en la mar fóra marcat pels avisos i pels senyals de seguretat o d’alarma que es feien des de la torre, testimoni mut de l’agitada vida d’aquestes costes, frontera entre la cristiandat i l’islam.

⁴² A. Garcia Mas, *El puerto de Santa Pola*, ps. 29-30.

⁴³ AME, *Llibre de Consells*, núm. 10, 29 de setembre de 1437.

⁴⁴ A. Garcia Mas i C. Martínez Corbí, “El port del cap de l’Aljub al segle XVI: primer intent de construcció d’un moll”, *La Rella*, núm. 7, Elx, Ajuntament, 1989, ps. 23-30.

APÈNDIX DOCUMENTAL

DOCUMENT I

PRESA DE POSSESIÓ D'ALFONS ROIÇ I INVENTARI DE LA TORRE EL 3 DE JULIOL DE 1452

«ALCAYT DEL PORT. Datta III dies del mes de juliol *anno nativitate Domini* M CCCC LII.

En est dia los honrrats en Ginés de Parani, major de dies, llochti-
nent de [...]; en Guillem de Santacília, justícia de la vila d'Elig; en
Pauló de Malla, maior de dies; en Ferrando de Vila Quirant, llochti-
nent de [...]; en Johan de Vila Quirant, jurats de la dita vila, foren
abtens y homins a la torre del cap de l'Aljub, [per] allí posar en pose-
sió de l'alcaidia de la torre del dit port a n'Alfonso Royz, lo qual à
pres la dita alcaidia en temps de tres anys primers vinents. E foren-li
acomnats per los dits oficials los béns que foren atrobats en la dita
torre, qui són de la manera següent.

Primo, dos dotzenes de pasadors nous e una dotzena de pasadors
vells.

Item, dues bombardes noves, e tres pavesos vells, e una ballesta
de fusta, e una lliura de pólvora poch més o meyns.

Item, quinze bigas de pi paretles de llarch equal que XII palms
capuz, e tres bigas serradises d'Iviza e miga serrada d'equal que XXV
palms cascuna de larch».

DOCUMENT II

DESIGNACIÓ D'ALFONS ROIÇ COM A ALCAID DE LA TORRE EL 30 DE JUNY DE 1452

El document, estés per l'escrivà del Consell de la vila d'Elx,
comença així:

«*Item*, lo dit honor Consell hordena e té per bé que Alfons Roiç,
vehí de Guardamar, sia alcayt de la torre del port del cap de l'Aljub
de la dita vila per tres anys, comptadors de huy avant».